

Nr 101.

Av herr **Bergman**, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag till lag om rätt till litterära och musikaliska verk m. m.

Den i Kungl. Maj:ts proposition nr 3 föreslagna lag om rätt till litterära och musikaliska verk m. m. äger många fördelar framför nu gällande bestämmelser.

Emellertid äro de ändringar, som av Kungl. Maj:t föreslagits i det av 1911—1914 års sakkunnige utarbetade förslaget enligt allmän mening inom författarkretsar och även — såsom bl. a. framgår av justitierådet von Seths yttrande till lagrådet (sid. 99 i propositionstrycket) — enligt juridiska experters åsikt delvis uttryck för en återgång till föråldrade ståndpunkter.

I avseende på § 20 hänvisas till den av Sveriges författarförenings styrelse enhälligt avgivna skrivelse, som kommer att till utskottet överlämnas.

Här må därjämte uppmärksamheten fästas på en annan svag punkt i propositionen.

I lagförslagets § 9 stadgas vissa i allmänhet mycket befogade undantag från den i princip erkända skyddsätten för muntliga föredrag.

»Uteslutna från skydd enligt denna lag äro

1) lagar, förordningar, kungörelser, offentliga myndigheters, riksdagens, beredningars och kommittéers samt kyrkliga, kommunala och andra offentliga representationers handlingar, protokoll, beslut och skrivelser, så ock andra allmänna handlingar;

2) muntliga förhandlingar i riksdagen och andra offentliga representationer, så ock yttranden vid domstolar och eljes inför offentliga myndigheter, ävensom vid offentliga sammankomster i folkupplysningssyfte eller för liknande ändamål eller för överläggning om allmänna angelägenheter.»

Denna formulering överensstämmer med det förslag, som avgivits av 1911—1914 års sakkunnige utom i en punkt: orden »i folkupplysnings-syfte eller för liknande ändamål eller» äro i Kungl. Maj:ts nu framlagda förslag tillagda utöver vad de sakkunnige föreslagit. Till stöd för detta synnerligen allmänt hållna och till sin innebörd vittomfattande tillägg an-föres av det föredragande statsrådet allenast:

»Då jag ansett även sådana muntliga yttranden böra frigivas, vilka förekomma vid offentliga sammankomster i folkupplysnings-syfte eller för liknande ändamål, har ett tillägg i sådan riktning gjorts till de sakkun-niges förslag.»

Först må anmärkas, att ordet »yttranden» verkar oskyldigare än »föredrag» eller »föreläsning», men även dessa sistnämnda äro uppenbar-ligen inbegripna.

Motiveringen konstaterar för övrigt endast det föredragande stats-rådets åsikt i frågan, men anför icke några skäl, varpå den stöder sig. Det förefaller alltså, som om statsrådet ansett, att saken vore självklar och att de sakkunniges uraktlåtenhet att från skydd undantaga den ifråga-varande föredragskategorien berott på något förbiseende. Så torde dock ingalunda vara förhållandet. Detta framgår ganska tydligt av de sak-kunniges motivering å sidorna 61—66 i betänkandet. De ha i likhet med en reservant i 1877 års lagutskott gjort en bestämd åtskillnad mellan å ena sidan sådana föredrag, som representerade ett med det vetenskapliga eller skönlitterära författarskapet ekvivalent arbete, samt å andra sidan anföranden utan någon nämnvärd individuell utformning. — Den förra kategorien borde åtnjuta skydd. Det är dock uppenbart, att i många fall, just i fråga om föredrag i folkupplysnings-syfte, produkter av synnerligen hög kvalitet icke sällan förekomma; det må erinras om den vidsträckta både reellt och formellt högtstående föreläsningsverksam-het, som utövats av män som Thyren m. fl. akademiska lärare eller, för att nämna ett äldre exempel, Pontus Wikner, bland vars litterärt sett yppersta verk just hans populärfilosofiska föredrag för en större allmänhet måste räknas.

Att undantaga dylika föredrag från författarskydd (då muntliga före-drag annars skyddas) och det endast på den grund att de hållits i folk-upplysnings-syfte, kan omöjligen vara riktigt.

Av protokollet från lagrådets behandling av frågan framgår, att även justitierådet von Seth synes ha delat dessa synpunkter på saken. Han yttrade enligt nämnda protokoll:

»Det i andra stycket använda uttrycket sammankomster i folkupp-

lysningssyfte kan giva anledning till längre gående tolkningar än som överensstämma med de allmänna rättsprinciper, på vilka förslaget är byggt. Sålunda bör givetvis en föreläsare i en föreläsningssällskap vara skyddad mot tillgrepp av sitt föredrag. Ett dylikt föredrag, även om det är synnerligen populärt hållet, kan ofta representera ett omfattande intellektuellt arbete.»

Jag ser emellertid icke denna sak närmast ur synpunkten av det ekonomiska intresset, vilken sida av saken särskilt betonats i de sakkunniges motivering, utan huvudsakligen ur synpunkten av talarens välbefogade intresse, att hans ord icke spridas i förvanskad och vanställd form och kanske med delvis förändrat innehåll.

Det enda skäl, som skulle tala för dylika föredrags undantagande från författarskydd, nämligen det allmänna intresse av största möjliga spridning av den åsyftade upplysningen, skulle lika fullt och bättre tillgodoses, om författarens rätt åtminstone så till vida upprätthölles, att före eventuell publicering bereddes honom laglig rätt att före publiceringen kontrollera det riktiga återgivandet av vad han yttrat, vilket uppenbarligen ligger i allmänhetens ej mindre än i författarens intresse, i all synnerhet då det gäller folkkupplysning.

Därest vederbörande utskott vid granskningen av förslagen icke finner sig kunna förorda de sakkunniges oförändrade förslag — i vilket sådana föredrag som dessa åtnjuta fullständigt författarskydd — hemställer jag subsidiärt om antagande av Kungl. Maj:ts förslag med något tillägg i nyss nämnda riktning, vilket lämpligast torde inom utskottet med dess tillgång till juridisk sakkunskap kunna formuleras.

I första hand hemställer jag emellertid,

att riksdagen måtte antaga § 9 i den av Kungl. Maj:t föreslagna lag om rätt till litterära och musikaliska verk m. m. med den ändring, att paragrafen erhåller följande av de sakkunnige föreslagna lydelse:

»Uteslutna från skydd enligt denna lag äro:

1) lagar, förordningar, kungörelser, offentliga myndigheters, riksdagens, beredningars och kommittéers samt kyrkliga, kommunala och andra offentliga representationers handlingar, protokoll, beslut och skrivelser, så ock andra allmänna handlingar;

2) muntliga förhandlingar i riksdagen och andra

offentliga representationer, så ock yttranden vid domstolar och eljes inför offentliga myndigheter, ävensom vid offentliga sammankomster för överläggning om allmänna angelägenheter.»

Stockholm den 21 januari 1919.

J. Bergman.
